

EK A

ATT KÜRESELLEŞME REHBERİ

ANNEX A

ATT UNIVERSALIZATION TOOLKIT

EK A
ATT KÜRESELLEŞME REHBERİ

1. Bu rehber kimin için tasarlanmıştır?.....	1
2. ATT nedir?	1
2.1 Anlaşma neden kabul edilmiştir?	2
2.2 Kabulü ve yürürlüğe girmesi.....	2
2.3 ATT'ye kaç Devlet katılmıştır?.....	2
3. ATT'nin küreselleşmesi neden önemlidir?	2
4. Anlaşmaya katılmanın faydaları nelerdir?	3
4.1 Şeffaflık	3
4.2 Barış ve Güvenlik	4
4.2.1 İNSAN GÜVENLİĞİ	4
4.2.2 ULUSAL GÜVENLİK.....	4
4.2.3 BÖLGESEL GÜVENLİK.....	4
4.3 İnsan Hakları	5
4.4 Sürdürülebilir kalkınma.....	5
4.5 Ticareti Düzenleme ve Ticaret Standartlarını Geliştirme.....	5
4.6 Diğer araçlarla sinerji	6
5. Devletlerin Anlaşmaya katılmada karşılaştıkları zorluklar nelerdir?	6
6. Sıkça sorulan sorular.....	7
6.1 Anlaşma küresel silah ticaretinde nasıl bir farklılık yaratmaktadır?.....	7
6.2 Anlaşmaya henüz katılmamış olan ülkelerin durumu nedir?	7
6.3 Anlaşmanın kapsamı nedir?	7
6.3.1 ATT ne tür silahları kapsar?	7
6.3.2 ATT ne tür transferleri kapsar?.....	8
6.4 Taraf Devletlerin taahhütlerini yerine getirdiklerinden nasıl emin olabiliriz?	8
6.5 Anlaşma, Devletlerin silah ithal etmesini önler mi?	8
6.6 Anlaşmanın uygulanmasında Sivil Toplum Örgütlerinin rolü nedir?	9

1. Bu rehber kimin için tasarlanmıştır?

Küreselleşme Rehberi, Anlaşmanın Küreselleşmesi Çalışma Grubu tarafından geliştirilmiştir. Rehber; Anlaşmanın küreselleşmesini sağlamak isteyen Devletler, ATT ofisleri, sivil toplum vs. gibi kurumlara yardım etmek için tasarlanmış güncel bir belgedir. Rehber; CSP4 (Tarafların Devletlerin 4. Konferansı)'ün karar ve önerileri ile birlikte, Tarafların Devletlerin ATT Çalışma Grupları toplantılarında tartışmalar ve bilgi alışverişi sırasında paylaşılan deneyim ve bilgiye dayanmaktadır.

2. ATT (Silah Ticareti Anlaşması) nedir?

Silah Ticareti Anlaşması (ATT), silah transferi yönetiminde en yüksek standardı oluşturarak konvansiyonel silahların uluslararası ticaretini düzenleyen ve konvansiyonel silahların yasadışı dağıtımını ve ticaretini önleme ve sonlandırma arayışında olan uluslararası bir anlaşmadır.

Anlaşmanın Madde 1'de özetlenen hedefleri:

- Konvansiyonel silahların uluslararası ticaretinin düzenlenmesi veya konvansiyonel silahların uluslararası ticareti konusundaki düzenlemelerin geliştirilmesi konusunda mümkün olan en yüksek ortak uluslararası standartları oluşturmak
- Konvansiyonel silahların yasadışı dağıtımını ve ticaretini önlemek ve sonlandırmak, kötüye kullanımlarını önlemek

Şu amaçlarla:

- Uluslararası ve bölgesel barış, güvenlik ve istikrara katkı
- İnsanların mağduriyetini azaltmak
- Konvansiyonel silahların uluslararası ticareti konusunda Tarafların Devletlerce iş birliği, şeffaflık ve sorumlu eylem geliştirmek ve böylece Tarafların Devletler arasında güven oluşturmak

“Bu; küresel silah ticareti konusuna, sorumluluk, hesap verilebilirlik ve şeffaflık getirme konusunda ortak çabalarımızın yeni bir sayfasının açılmasının göstergesidir.” – Ban Ki Moon¹

ATT uluslararası ve bölgesel barış, güvenlik ve istikrara, insanların mağduriyetlerinin azaltılmasına, hesap verilebilirliğe, şeffaflığa, iş birliğinin geliştirilmesine ve sorumlu harekete katkıda bulunur.

¹ 23 Aralık 2014 tarihli Silah Ticareti Anlaşmasının yürürlüğe girmesi üzerine Genel Sekreterin beyanı
<<https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2014-12-23/statement-secretary-general-entry-force-arms-trade-treaty>>

2.1. Anlaşma neden kabul edilmiştir?

Anlaşma kabul edilmiştir çünkü Birleşmiş Milletler üyesi Devletler şunları fark etmişlerdir; ‘Konvansiyonel silahların ithalatı, ihracatı ve transferi konusunda ortak uluslararası standartların olmaması çatışmaya, insan göçüne, suç ve terörizme katılıma neden olan böylece barışı, uzlaşmayı, güvenliği, istikrarı ve sürdürülebilir kalkınmayı baltalayan bir faktördür.’ (61/89 sayılı kararın 9. paragrafı: konvansiyonel silahların ithalatı, ihracatı ve transferi için ortak uluslararası standartların oluşturulması).²

2.2. Kabulü ve yürürlüğe girmesi

Anlaşma, Birleşmiş Milletlerin 02 Nisan 2013 tarihli Genel Kurul Kararıyla kabul edilmiş ve 24 Aralık 2014 tarihinde konvansiyonel silah transferi konusunda ilk küresel yasal bağlayıcılığı olan anlaşma olarak yürürlüğe girmiştir.

2.3. ATT’ye kaç Devlet katılmıştır?

Bu aşamada, 100’den fazla devlet, Anlaşmanın Taraf Devletleri olmuştur ve diğerleri Anlaşmayı imzalamıştır fakat henüz Anlaşmayı uygulamaya koymamışlardır.

ATT’ye güncel katılım bilgisine, bölgesel görünüş ile birlikte, ATT web sitesinden ulaşılabilir: <http://www.thearmstradetreaty.org/treaty-status.html?templateId=209883>

3. ATT’nin küreselleşmesi neden önemlidir?

Anlaşmanın 17 (4). maddesi, Taraf Devletlerin konferanslarının resmi oturumlarında neleri dikkate almaları gerektiğine vurgu yapar. 17(4) (b) özellikle Taraf Devletler Konferansının “bu Anlaşmanın küreselleşmesinin desteklenmesi, uygulanması ve işleyişi konularında önerilerin dikkate alınması ve benimsenmesi gerekliliğini” vurgular. Anlaşma, metniyle, daha önce belirtildiği gibi, Taraf Devletlerin Anlaşmanın küreselleşmesini desteklemesinin önemli bir öncelik olduğunu belirtir. Aslında Anlaşmanın küreselleşmesi öyle bir önceliktir ki CSP3 Anlaşmanın küreselleşmesini teşvik etmesi ve ‘Anlaşmanın küreselleşmesini gerçekleştirmek için özel etkinlikler ve hedefler geliştirmesi’ şart koşmuş Anlaşmanın Küreselleşmesi Çalışma Grubu oluşturmuştur.

Anlaşmanın ‘küreselleşmesi’, mümkün olan en çok sayıda üyenin varlığını sağlamak için Anlaşma üyeliğinin genişlemesini içerir. Küreselleşme nosyonu Anlaşma metninde tanımlanmamış olsa da Anlaşmanın yetki alanını genişletmek amacıyla uygulanabilir. ATT’ye mümkün olan en fazla sayıda devletin katılması önemlidir çünkü bir uluslararası düzenleme sisteminin çalışması sadece yeterli sayıda devletin üye olmasıyla mümkündür. Birkaç bilinçli ihracatçının silah transferindeki riskleri değerlendirmesinin anlamı yoktur, yasa dışı silahlanma kontrol edilmediği yerde yine kaynak bulacaktır.

² 18 Aralık 2006 tarihinde Genel Kurulca kabul edilen BM kararı, 61/89 sayılı karar, Altmış birinci oturum, Gündem maddesi 90 <http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/61/89&Lang=E>

Uygulamada *tüm* devletlerin taraf olduğu sadece bir avuç anlaşma veya konvansiyon vardır. ‘Küreselleşme’yi gerçekleştirmek için kaç Devlete ya da ne tip Devletlere ihtiyaç vardır? Haziran 2018’de ATT Sekretaryası en büyük 50 silah ihracatçısı ve ithalatçısının kaçının Anlaşmanın tarafı olduğunu analiz etmiştir. Bulgular ihracatçıların çoğunun Anlaşmaya katıldığını gösterir, toplam silah ihracatının %71’ini gerçekleştiren, dünyadaki en büyük ihracatçıların %73’ü Taraf Devletler veya sözleşmeyi imzalayan taraflar arasındadır. Silah ithalatının %36’sını gerçekleştiren ithalatçıların sadece %51’i, Taraf Devletler veya sözleşmeyi imzalayan taraflar arasındadır. Küreselleşme için hala yapılacak şeyler vardır.

Kritik eşik Anlaşmanın bir parçası olan yeterli Devlet olduğunda ve Anlaşmanın ilkelerine bağlı kalma normunun -Devlet dışı taraflar tarafından bile- ortaya çıktığı Anlaşmaya bu Devletler uyduğunda söz konusu olabilir. Küreselleşme belki de üye sayısı değil, Devletin davranış meselesidir.

4. Anlaşmaya katılmanın faydaları nelerdir?

ATT’nin amacı Madde 1’de (ve bu belgenin birinci bölümünde) belirtildiği gibi, Anlaşmanın amaçları bölümünde ifade edilen olumlu sonuçlara ulaşmaktadır. Anlaşmaya katılmak demek ATT’nin hükümlerini uygulayan küresel bir topluluğun; Madde 1’de belirten amaçlar için iyi düzenlenmiş uluslararası konvansiyonel silah ticaretini uygulayan Devletler topluluğunun üyesi olmak demektir.

4.1. Şeffaflık

ATT; şeffaflığı, gönüllü bilgi alışverişi ile birlikte uygulamaya koyma üzerine başlangıç raporları ve transfer üzerine yıllık raporlar aracılığıyla teşvik etmektedir.

ATT, Taraf Devletlere iki yönlü ya da çok yönlü düzeylerde şeffaf kanallar açma fırsatı sunar. Bu şunlara yardımcı olur:

- Ortak ilgi alanlarına dair konuların belirlenmesine
- Güven oluşturulmasına
- Ticaret standartlarını güçlendirilmesi için iş birliğine
- Silah ticaretinde eğilimlerin belirlenmesine
- Taraf Devletlerin Anlaşmayı uygulaması ve en iyi uygulamayı nasıl belirleyeceği konusunda anlayış önermeye
- Uluslararası iş birliği oluşturmaya ve
- Yardıma ihtiyacı olan devletlerin, yeterli kaynaklara sahip olanlarla buluşturulmasına.

Aynı zamanda tüm uluslar, ulusal güvenlik kaygılarına sahiptir. ATT bunu devletlere ticari hassasiyeti olan veya ulusal güvenlik bilgilerini yıllık raporların dışında tutmasına izin vererek ve/veya raporlarını kamuya değil sadece Taraf Devletlere açmalarına izin vererek dikkate alır.

4.2. Barış ve Güvenlik

4.2.1. İNSAN GÜVENLİĞİ

ATT'nin gerekçesinde kabul edildiği gibi, yasa dışı ve düzenlenmemiş konvansiyonel silah ticaretinin güvenlik, sosyal, ekonomik ve insani sonuçları vardır.

Silahların varlığı ve kötüye kullanımlarının hem çatışma hem de çatışmasız durumlarda insan güvenliği üzerinde doğrudan ve dolaylı etkileri vardır. Sadece yaşam kayıplarına ve yaralanmalara değil aynı zamanda sivillerin göçüne; sağlık sistemine sınırlı ulaşım, eğitim ve gıda güvenliği sorunlarına, kurbanların ve ailelerin karşılaştığı psikolojik ve ekonomik sonuçlara sebep olabilir.

Yasa dışı silah ve mühimmat birikimi ve dolaşımı silahlı çatışmayı uzatabilir ve sivilleri çatışma sonrası periyotta da tehdit etmeye devam eder.

ATT insan güvenliğine katkıda bulunabilir. Madde 6(3) Taraf Devletlerin herhangi bir konvansiyonel silah transferini onaylamasını önler, "Eğer onaylama anında silahların soykırımda, insanlığa karşı suçlarda, 1949 Cenevre Sözleşmelerinin ağır ihlalinde, sivil hedeflere veya koruma altındaki sivillere yöneltilen saldırılarda, taraf olduğu uluslararası anlaşmalarca tanımlanmış savaş suçlarında kullanılacağı yönünde bilgi sahibi ise."

4.2.2. ULUSAL GÜVENLİK

Anlaşmanın mevcut silahların sorumlu son kullanıcıların mülkiyetinde kalması ve suçlu organizasyonlara silah sağlanmasının azaltılmasının garanti edilmesi konusunda rolü vardır.

Yasa dışı silahların varlığı devletin güvenlik sektörü ve silahlı kuvvetlerin yeteneği ve etkili iç güvenlik sağlamak için yasal olarak yetkilendirilmiş personel için bir zorluk ortaya çıkarabilir.

Anlaşma uyumu, mevcut ulusal sistemlerdeki boşluğu tespit etmeye yardımcı olur; devletlerin boşluk analizi yürütmesine, gerek görüldüğünde finansal ve teknik yardım istemeye, herhangi bir boşluğu gidermeye ve ulusal silah kontrol sistemlerinin güçlü ve geniş kapsamlı olmasını sağlamaya olanak sağlar.

Anlaşma ayrıca Taraf Devletin mülkiyeti altında kalması şartıyla Taraf Devletin kendi kullanımı için veya kendi adına yapılan uluslararası silah hareketi için geçerli olmadığını açıkça belirtir. Bu yüzden konuşlandırılmış ordulara transfer edilen ekipmanlar Anlaşmaya göre 'transfer' olarak tanımlanmaz ve görevden sonra geride bırakılmış ya da tekrar transfer edilmiş olmamaları kaydıyla risk değerlendirmesi gerektirmez.

4.2.3. BÖLGESEL GÜVENLİK

ATT, sınır ötesi yasa dışı silah ve mühimmat akışının önlenmesine katkıda bulunabilir, bu da konvansiyonel silahların bölgesel güvenlik üzerinde sahip olabileceği dengesizleştirme etkisini azaltır.

Anlaşma aynı zamanda iş birliğini, şeffaflığı, sorumlu ortak eylemi destekler; amaçtan sapma ve yasa dışı ticaretle mücadele için mevcut bölgesel çerçeveleri güçlendirmek için bir çerçeve sunar.

4.3. İnsan Hakları

Madde 6 ve 7'nin dahil edilmesiyle, Anlaşmanın Taraf Devletlerinin silah transferi kararlarının merkezine insan hakları sözleşmesini ve uluslararası insan hakları hukukunu koymaları gerekmektedir. Madde 7 uyarınca Taraf Devletler; Anlaşmanın madde 2(1), 3. ve 4. maddelerinde tanımlanan konvansiyonel silahlar, mühimmat veya silah parça ve bileşenlerinin herhangi bir şekilde transferini onaylamadan önce risk belirleme ölçütlerini uygulamak zorundadır ve uluslararası insan hakları hukuku ya da uluslararası insani hukuka aykırı bir eylem veya ciddi bir ihlalde kullanabileceği yönünde 'yüksek bir risk' olduğu durumda ihracatı reddedebilir.

ATT, uluslararası insan hakları sözleşmesini pekiştirir ve bunu risk belirleme sürecine dahil ederek, uluslararası insan haklarına saygı duyulduğunu, uluslararası silah ticaretinde uygulandığını garanti altına alarak geliştirir.

Aynı zamanda Anlaşma, risk belirleme ölçütlerinde cinsiyet temelli şiddet sorununu açıkça vurgulayarak çatışma ve silahlı şiddetin kadın ve çocuklar üzerindeki olumsuz etkisini de ön plana çıkarmaktadır (bkz. Madde 7(4)).

4.4. Sürdürülebilir Kalkınma

ATT; Sürdürülebilir Yönetim Hedefi (SDG)'nin 16.3 (2030 itibariyle 'finans ve silah akışının önemli ölçüde azaltılması'); SDG 5.2'nin (kadın ve kızlara karşı şiddetin tüm formlarının ortadan kaldırılması); ve SDG 11'in (şehirleri güvenilir, kapsayıcı, yaşanabilir ve sürdürülebilir hale getirmeyi hedefler) başarılmasında bir rol oynayabilir. SDG'lerin uygulamasının destekleme ve genişletmeye nasıl yardım edebileceği konusundaki düşünce, bütün ATT Çalışma Gruplarının çalışmalarında birleştirmekle görevli olduğu birbirine paralel meselelerdir.

Anlaşmanın şeffaflık, kayıt tutma, raporlama, bilgi paylaşma ve uluslararası yardım konusundaki hükümleri, SDG'nin "özellikle gelişmekte olan devletlerde şiddeti önleme ve terörizmle mücadele konusunda her düzeyde kapasite oluşturmak için uluslararası iş birliği dahil uygun ulusal kuruluşları güçlendirme" arayışında Hedef 16a'ya katkıda bulunacaktır.

4.5. Ticareti Düzenleme ve Ticaret Standartlarını Geliştirme

ATT, küresel standartlar oluşturmak ve tüm transferlerin aynı risk belirleme ölçütlerine tabi olmasını sağlama arayışındadır. Uluslararası ticaret standardı ve uyum çerçevesi oluşturmada ATT silah ticaretinde eşit şartlar sağlanmasının yaratılmasına yardımcı olur.

Endüstri üyeleri tam da bu nedenden dolayı ATT'ye desteklerini açıklamışlardır. Bunu; yeni, gelişmekte olan üretici ve ihracatçıların da mevcut ve uzun süredir devam eden ihracatçı devletlerle aynı düzenleme standartlarına tabi olacakları konusunu garanti altına alacak potansiyel bir yol olarak görmektedirler.

Şirketler kamuya karşı imajları konusunda giderek daha bilinçli olmakta ve anlaşmalarında daha insan merkezli yaklaşımlar benimsemektedirler, ATT bunu geliştirmek için imkân sağlamaktadır.

4.6. Diğer araçlarla sinerjiler

ATT, Birleşmiş Milletler Hafif Silahlar Eylem Programı ve Ateşli Silahlar Protokolü gibi uluslararası ve diğer bölgesel silah kontrolü araçlarını ve destekler ve tamamlar.

5. Devletlerin Anlaşmaya katılmada karşılaştıkları zorluklar nelerdir?

Aşağıda, Anlaşmanın Küreselleşmesi Çalışma Grubu (WGTU) Eş Başkanları tarafından tanımlanan ve CSP4 Hazırlık Toplantıları Çalışma Planına eklenmiş olan Anlaşmanın küreselleşmesi konusundaki zorlukların kapsamlı olmayan bir liste bulunmaktadır (bakınız Ek A, ATT/CSP4.WGTU/2018/CHAIR/249/M1.WorkPlan):

1. Onaya yönelik siyasal farkındalığı arttırmak
2. Hükümet veya parlamentonun öncelik listesinde ATT'yi öncelikler arasına sokmak
3. ATT'nin anlaşılmasını sağlamak ya da Anlaşmaya karşı şüpheleri gidermek
 - 3.1. Anlaşmanın amaç ve hedefleri hakkında yanlış anlamalar
 - 3.2. Özellikle ilgili bakanlıklar tarafından şüphecilik
4. Yerel durumlar; gerek siyasi gerek güvenlik
 - 4.1. Genel seçimler
 - 4.2. Silah lobisi
 - 4.3. Çatışma vs.
5. Bölgesel güvenlik durumları
6. Onay için yerel prosedürleri hızlandırmak
 - 6.1. Hükümetlerin Anlaşmanın mevcut iç sistem/yasalar üzerindeki zorunlulukların yansımalarını değerlendirmeleri zaman alır.
 - 6.2. Gerekli iç yasaların hazırlanması da zaman almaktadır.
 - 6.3. Bakanlıklar ya da hükümet ve parlamento arasında iyi koordinasyon gereklidir.
 - 6.4. Hükümet yetkilileri arasındaki iletişim geçirgen değildir.
7. Kapasite oluşturma
 - 7.1. İnsan kaynakları ve uzmanlaşma (Anlaşmayı uygulama konusunda)
 - 7.2. Finansal kaynaklar (finansal zorunlulukları yerine getirmek için)
8. Raporlama zorunlulukları
 - 8.1. Şeffaflık önlemleri konusunda genel tereddüt. Raporlama fazla ayrıntılıdır.
 - 8.2. Raporlanacak konular ulusal güvenlik yönünden hassastır.
 - 8.3. Raporlama yorgunluğu
9. Diğerlerinin onaylamasını beklemek (komşu devletler, büyük ihracatçılar ve ithalatçılar vs.)
10. ATT görüşmelerinin sonuçları üzerine farklı görüşlerin üstesinden gelmek
 - 10.1. Anlaşmayı oylamayla kabul etmek
 - 10.2. Anlaşmadaki mevcut ve mevcut olmayan belli sorumluluklar

6. Sıkça sorulan sorular

6.1. Anlaşmanın küresel silah ticaretinde nasıl bir farklılık yaratmaktadır?

Taraf Devletler, silah transferi konusundaki kararlarında, kamuya açık iletişimlerinde artarak ATT'yi referans göstermektedir. Benzer şekilde sivil toplum ve medya, Taraf Devletlere transfer kararlarını ATT hükümleri ışığında vermeleri konusunda artan bir şekilde çağrı yapmaktadır. ATT, belirli bir silah transferlerinin 'sorumlu' olup olmadığı konusundaki tartışmalarda söylemin -ve aslında ölçüt- bir parçası haline gelmektedir. ATT'nin tam ve uygulamalı etkisini değerlendirmek için çok erken olsa dahi bazı Taraf Devletlerin ihracatları ATT kriterlerine dayalı olarak kısıtladıklarını ve diğerlerinin de böyle yapmaları için ciddi siyasi baskılarla yüz yüze geldiklerini gösteren açık kanıt bulunmaktadır.

6.2. Anlaşmaya henüz katılmamış olan ülkelerin durumu nedir?

ATT görece yeni bir anlaşmadır. Ne var ki yürürlüğe girdiğinden beri sadece 4 yılda ATT zaten 100'den fazla Taraf Devlete sahip olmuştur ve herhangi bir silahsızlanma Anlaşmasının en hızlı onay/katılım oranlarından birine sahiptir.

Anlaşmayı imzalayan, Anlaşmaya katılma taahhütlerini gösteren, Anlaşmanın hedef ve amaçlarını engelleyecek eylemlerden iyi niyetle kaçınan birtakım devletler vardır. (Madde 10 ve 18, Viyana Antlaşmalar Hukuku Sözleşmesi 1969)

Anlaşmaya henüz katılmayan bir takım diğer devletler Taraf Devlet olma konusundaki isteklerini ifade etmişlerdir ve katılma sürecinin içindedir. Anlaşmanın imzalanması, Aralık 2014'te yürürlüğe girmesinden sonra bir seçenek olmaktan çıkacaktır.

Anlaşma ivme kazanınca ve yeterli sayıda devlet, Taraf Devlet olunca 'sorumlu' silah transferi konusunda küresel standartlar koyacağı için Anlaşmanın parçası olamayan Devletler bile, Anlaşmanın ilkelerine bağlı kalma konusunda baskı hissedeceklerdir.

6.3. Anlaşmanın kapsamı nedir?

ATT, belli kategorideki silahların belli tip transferleri düzenler.

6.3.1. ATT ne tür silahları kapsar?

ATT aşağıdaki kategorilerdeki konvansiyonel silahların uluslararası ticaretini düzenler (bkz. Madde 2(1)):

- 1- Savaş tankları
- 2- Zırhlı savaş araçları
- 3- Yüksek kalibreli toplar
- 4- Savaş uçakları (hava araçları)
- 5- Saldırı helikopterleri
- 6- Savaş gemileri

7- Füze ve füze rampaları

8- Küçük silahlar ve hafif silahlar

ATT aynı zamanda yukarıda listelenen konvansiyonel silahlarla ateşlenen, atılan ya da fırlatılan mühimmat/cephane ihracatıyla beraber ihracatın yukarıda listelenen konvansiyonel silahların monte edilebilmesini sağlayan bir biçimde olduğu parça ve bileşenler için de geçerlidir (bkz. Madde 3 ve 4).

6.3.2. ATT ne tür transferleri kapsar?

ATT aşağıdaki türdeki işlemleri düzenler (bkz. Madde 2(2)):

- ihracat
- ithalat
- transit ve aktarma
- aracılık

Anlaşma konvansiyonel silahların Taraf Devletlerin sahipliği altında kalması şartıyla Taraf Devletlerin kendisi ya da adına bir Taraf Devletin kullanımı için yapılan konvansiyonel silahların uluslararası hareketi için geçerli değildir (bkz. Madde 2(3)).

Bununla birlikte ATT, 'Devletlerin kendi savunmaları ve barışı koruma operasyonları hakları için konvansiyonel silah edinme konusundaki meşru menfaatlerini' tanır. (Paragraf 7, ATT İlkeleri)

6.4. Taraf Devletlerin taahhütlerini yerine getirdiklerinden nasıl emin olabiliriz?

ATT kapsamındaki raporlama gereklilikleri, Devletlerin Anlaşma konusundaki taahhütlerini uygulamalarını izlemeye yardım eder. Her bir Taraf Devletin, Taraf Devlet olmasının ilk yılı içerisinde uygulama gayretleri üzerine İlk Raporunu teslim etmesi gerekir ve yeni önlemler alındığında İlk Raporunu geçici ilk rapor üzerinden güncellemesi gerekmektedir.

Buna ek olarak, ATT Sekreteryası, Taraf Devletlerin aşağıdakiler de dahil olmak üzere belirli Anlaşma taahhütlerinin uygunluğunun raporunu tutar: finansal payların ödenmesi; ulusal kontrol listeleri üzerine bilgi sunumu (Madde 5); ulusal bağlantı noktaları (Madde 5); ve İlk ve Yıllık Raporların sunumu (Madde 13). Bu bilgi ATT'nin web sitesinde yayınlanır, fakat bazı bilgiler sadece Taraf Devletlere açıktır.

Sivil toplum da Taraf Devletlerin Anlaşmaya taahhütlerini, uygulamalarını izlemede rol oynamaktadır. Medya da aynı zamanda Taraf Devletlerin transfer kararlarını ATT'ye taahhütleri ışığında artarak sorgulamaktadır.

ATT her bir devletin performansı ve uyumunu izleyecek resmi bir değerlendirme (bağımsız değerlendirme, uzman değerlendirmesi ya da denetim yapıları) mekanizması içermez.

6.5. Anlaşma, Devletlerin silah ithal etmesini önler mi?

ATT'nin 6. Maddesi; konvansiyonel silahların, mühimmat/cephane, parça ve bileşenlerin transferini (ithalat dahil) eğer transfer uluslararası özel zorunluluklara aykırı ise ya da eğer Taraf Devletin transfer edilen silahların, bir soykırım, insanlık karşıtı suç veya savaş suçu için kullanılacağı konusunda bilgisi var ise yasaklar. Bu yüzden Anlaşma Taraf Devletlerin silah ithalatını belli durumlarda önler (veya yasaklar) (ve bir Taraf Devletin bir devlete *ihracatını* belli durumlarda önler veya yasaklar).

Eğer teklif edilmiş bir konvansiyonel silah, mühimmat, parça ve bileşen ithalatı/transferi Madde 6 uyarınca yasaklanmamış ise, bu durumda eğer ithalatçı devlet ATT'nin Taraf Devleti ise, silahların veya maddelerin uluslararası insan hakları hukuku ya da Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmesinin (IHL) ciddi ihlali için kullanılması riski, ihracatçı devletin taraf olduğu terörizmle ilgili uluslararası protokol ve konvansiyonlara karşı suç teşkil eden eylem ya da ihracatçı Devletin taraf olduğu uluslararası organize suç ile ilgili protokol ve konvansiyonlara karşı suç teşkil eden ise Madde 7 uyarınca daha fazla risk değerlendirme yapılması gerekmektedir. Eğer ihracatçı devlet Madde 7(1) deki olumsuz sonuçlardan birine dair 'yüksek risk' olduğunu tespit ederse o zaman ihracatı onaylamamalıdır, böylece ithalatçı devlet almaya çalıştığı silah ya da maddeleri ithal edemeyecektir. İthalatçı devletin ATT'nin Taraf Devleti olup olmaması herhangi bir fark yaratmaz. İhracatçı Devlet, ATT'nin bir Taraf Devleti olarak ithalatçının veya son kullanıcının kim olduğuna *bakılmaksızın* eğer ihracat değerlendirmesi 'yüksek risk' tanımlarsa transferi reddetmelidir.

Özetle eğer ithalatçı Devlet ya da son kullanıcı tarafından silahların belirli bir şekilde kullanılacağı belirlenirse konvansiyonel silahların ithalatını ATT etkileyebilir. Fakat bu, *ithalatçı* Devletin anlaşmaya taraf olup olmamasından çok ihracatçı Devletin ATT'nin Taraf Devleti olup olmaması ve Madde 6 ve 7'nin hükümlerini uygulamak zorunda olmasıyla ilgilidir.

6.6. Anlaşmanın uygulanmasında Sivil Toplum Örgütlerinin rolü nedir?

Sivil toplum ATT'nin uygulanması ve küreselleşmesinde aktif olarak görevlidir. Sivil toplum örgütleri Anlaşmaya politik öncelik sağlanması için toplumsal baskı oluşturmakla beraber, hedeflenmiş destek ve bilgi paylaşımı sağlamak amacıyla küreselleşmenin desteklenmesi için ulusal ve bölgesel düzeyde hedeflenmiş aktiviteleri desteklemeye devam etmektedir. Sivil toplum aktiviteleri şunları içerir:

- İmza ve onayı desteklemek için kampanya materyalleri, araç kitleri, kılavuzlar, kaynak materyalleri dahil olmak üzere Anlaşma imza ve onay arayışında olan hükümetlere tavsiye ve teknik uzmanlık sağlamak
- Terörizme sapma azaltmak ve başka araçlarla bağlantılar gibi özel silah kontrol alanları ile ilgili politika kaynakları geliştirmek
- Anlaşmanın etkin uygulanması için teknik destek ve teknik yardım üzerine odaklanmış sivil toplum örgütleri, uzmanlar ve ilgili devlet yetkilileri için bölgesel konferanslar ve seminerler organize etmek ve desteklemek
- Anlaşmanın yasal ve uygulama sürecine destek sağlayan araştırmacı ve akademisyen ağının oluşturulması
- Etkin uygulama ve ulusal katılımın sağlanması için halkı daha aktif yer alması amacıyla teşvik edecek farkındalık artırma etkinliklerini desteklemek
- Taraf Devletleri Anlaşma altındaki zorunluluklarına uyumu ve uygulamaları konusunda izlemek